

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

XII. An de potentia absoluta possit intellectus creatus videre Deum sine
lumine inhærente?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

ipsum principium accidentale, siue sit operatiuum vt instrumentum, siue vt causa principalis, semper operatur vt proprietates Dei; ita & operatio ipsa à tali principio manans semper dicitur propria operatio Dei: contra verò eadem operatio propria Dei communicata principio substantiali non maneret amplius propria Dei, sed creaturæ. Quia sicut ipsum principium substantiale fit proprium ipsius creaturæ; ita & operatio à tali principio promanans.

240. Ex dictis definitur alia quæstio, an visio beata dicenda sit connaturalis intellectui creato, informato lumine gloriæ? Negat Sotus in 4. dist. 49. q. 2. ar. 4. §. Dubitatur: quia cum non sit intellectui connaturale lumen, neque ei erit connaturalis visio, quia nulli subiecto est connaturalis actus, cui non est connaturalis potentia. Afirmat Caiet. 1. p. q. 12. art. 5. cuius sententia magis arridet: quia licet visio sit connaturalis intellectui, per se est tamen illi connaturalis ratione luminis: quod licet ad eam non concurrat vitaliter, concurrat tamen productiue, quod satis est, vt dicatur illi connaturalis. Ad hoc enim vt actus dicatur connaturalis subiecto sufficit, vt proximè producat à forma, quæ inest tali subiecto, etiam si talis forma non sit connaturalis subiecto. Cuius ratio est, quia iuxta logicorum regulas, vt aliquid possit affirmari de subiecto; sufficit, vt sub aliqua ratione illi conueniat: contra verò, vt possit aliquid negari de subiecto, debet sub nulla ratione illi conuenire: quia negatio, cum sit malignantis naturæ, distribuit per omnia. Vt igitur visio Dei possit affirmari, vt connaturalis de intellectu creato, sufficit vt illi sit connaturalis ratione luminis; contra verò, vt possit simpliciter negari, quod sit illi connaturalis, debet sub nulla ratione illi esse connaturalis.

SECTIO XII.

An potentia absoluta possit intellectus creatus videre Deum sine lumine inhærente?

241. **P** RIMA sententia communis Thomistarum negat, Capreol. in 4. dist. 49. q. 4. art. 1. concl. 2. & art. 3. ad primum. Scoti contra secundam concl. Palud. q. 1. ar. 3. concl. 3. vbi quamuis affirmet posse beatos de potentia absoluta Deum videre sine lumine, id tamen docet, supponendo visionem creatam effici posse à solo Deo. Cæterum si debeat intellectus actiue concurrere ad illam: Oportet, inquit, praeintelligere, quod prae moueatur à Deo ad illam eliciendam. Soti in 4. d. 49. q. 2. ar. 4. §. Quod si arguas, quamuis, vt ibidem fatetur, iunior aliter senserit. Ferrar. 3. contra Gent. c. 54. ad primum. Caiet. 1. p. q. 12. ar. 5. ad tertium. Bannez ibid. dub. 3. Gonzal. d. 27. sect. 3. Zumel disp. 2. Qui tamen diuisi sunt:

nam alij putant, necessarium esse lumen habituale permanens; alij sufficere fluens per modum dispositionis facile transeuntis, coadiuantis intellectum ad productionem actus beatifici.

242. Probant primò auctoritate S. Doctoris 2. 2. q. 175. ar. 3. ad secundum. Dicendum, inquit, quod diuina essentia videri ab intellectu creato non potest, nisi per lumen gloriæ, quod dupliciter participari potest, vno modo per modum formæ immanentis, & sic beatos facit sanctos in Patria, alio modo per modum cuiusdam passionis transeuntis, vt fuit in Paulo: & 3. contra Gent. c. 53. Impossibile est, quod essentia Dei fiat intelligibilis forma alicuius intellectus creati, nisi per hoc, quod aliquam diuinam similitudinem intellectus creatus participet. Hæc igitur diuina similitudinis participatio necessaria est, ad hoc quod Dei substantia videatur: hæc ille. Est autem hæc diuinæ similitudinis participatio, vt ibidem Doctor Angelicus explicat, lumen gloriæ roborans & confortans intellectum in actu primo ad Dei visionem eliciendam.

243. Secundò ratione. Implicat intellectus intelligere, absque intrinseca virtute intelligendi; sed intellectus creatus ex se caret virtute intelligendi Deum in seipso: ergo implicat illum in seipso intelligere, absque superaddita virtute inhærente. Minor claret. Maior probatur, quoniam intellectus est principium vitale, de cuius essentia est, vt per intrinsecam virtutem operetur. Consequentia verò constat, quia si intellectus ex se non habet hanc vim intueniendi Deum, eam recipere debet ab extrinseco, vt per illam fiat potens ad videndum Deum. Confirm. Nā esto Deus possit se solo facere, quidquid potest cum causa secunda, non tamen potest facere, vt causa secunda agat, sine intrinseca virtute agendi: ergo licet possit Deus se solo producere visionem sui in mentibus beatorum, non tamen facere potest, vt beati ipsum videant sine intrinseca virtute videndi; Nam hæc est causa formalis, quæ sine intrinseca forma suppleri non potest.

244. Tertiò. Visio Dei est quoad substantiam supernaturalis: sed vt sic debet effectiue ab intellectu procedere: igitur cum in eo non supponatur vis innata supernaturalis, debet ab extrinseco infundi, & præsupponi tanquam actus primus, ad actum secundum essentialiter requisitus.

245. Quartò. In visione beata dari debet ratio sub Qua intellectus tendat ad Deum; sed hæc non potest esse naturalis, sed supernaturalis: igitur necessariò in intellectu beati supponi debet forma aliqua supernaturalis actiua inhærens. Confirm. quia per rationem sub Qua, tenentem se ex parte potentie distinguitur vnus actus ab alio, quando vterque procedit ab eadem potetia, & vterque distinguitur specie: sed visio beata, vt procedit ab eadem potentia intellectiua habet distinctum modum genericum ab eo, quem habent reliqui actus naturales: ergo ex parte potentie dari debet ratio sub Qua, genericè distincta ab ijs, quæ sunt principia actuum naturalium.

Scotus.
Lychetus.
Mayronus.
Bacconus.

246. SECUNDA sententia affirmat. Est Scoti in 3. distinct. 14. q. 2. §. *quantum ad 2. articul.* Lycheti ibid. Baffoli q. 1. art. 1. Mayroni dist. 12. q. 2. Bacconi q. 1. art. 2. & in primo dist. 17. art. 6. ubi licet requiratur aliquid præuium ad actum visionis, illud tamen non requirit per modum actus primi influentis in visionem, sed per modum excitantis & applicantis potentiam ad operandum: Aureoli quodlib. 9. art. 3. Argenti. in 4. dist. 49. q. 2. art. 1. concl. 1. Maioris q. 4. contra tertiam concl. Durandi q. 2. num. 24. Molinae 1. p. q. 12. art. 5. d. 1. Suariz lib. 2. de Diuinis attributis cap. 16. Valent. 1. p. q. 12. puncto 3. Vasquez ibid. disp. 46. cap. 2. Arrubalis disp. 20. c. 3. Machin. disp. 16. sect. 7. quæ prior est & sequenda.

Aureolus.
Argentinas.
Maior.
Durandus.
Molina.
Suarez.
Valentia.
Vasquez.
Arrubal.
Machin.

247. Fundamentum pendet ex tribus principiis. Primum est, quod lumen gloriæ non complet intellectum beati in ratione potentiae vitalis, quod ferè ab omnibus conceditur; & patet, quia lumen non percipit obiectum. Cuius ratio à priori est, quia non est intrinsecum principium fluens ab ipsa substantia viuētis, aut saltem aptum fluere ab ipsa, quod essentialiter requiritur ad potentiam vitalem, sed ab extrinseco tantum infusum. Secundum est, quod lumen solum absque concursu intellectus, non est integrum principium productionis visionis, alioqui non saluaretur vitalitas in actu, quæ essentialiter includit actiuam dependentiam ab intrinseco principio vitæ. Tertium, quod potest Deus in causis secundis efficienter supplere omnem defectum virtutis actiuæ.

248. Ex his tribus principiis, ab aduersariis etiam admissis, sic deducitur nostra sententia. Solum principium vitale à Deo suppleri non potest: ergo cum intellectus creatus ex se sit potentia vitalis intellectiua, cum solo concursu Dei speciali supplente vim luminis, poterit visionem beatam in seipso elicere, atque adeo sine lumine inherente Deum videre. Consequentiam probō, nam ut causa producat, vel producere possit effectum, non requirit in seipsa totam vim producendi, sed aliquam tantum per quam possit cum adiutorio alterius causæ in actum exire: sicut per aduersarios potest intellectus sine specie inherēte, diuino tantum concursu supplente defectum inherētis speciei, notitiam obiecti in seipso producere: cum non minus per aduersarios intellectus fiat potens ad producendam visionem beatam per speciem, quam per lumen. Neque ex eo quod non solus ipse per integrā virtutem inherētem, sed simul cum extrinseca causa assistente & coagente producat visionem, dicendus est, aut illam non producere, aut non producere ut supernaturalem: nam ut verè producat, sufficit vis aliqua innata, inchoata & imperfecta; ut supernaturalem illam producat, aut producere possit, sufficit specialis concursus, & virtus diuina, supernaturalis proximè per decretum Dei intellectui creato assistens, eique extrinsecè coniuncta, ad instar causæ adiuantis & coagentis: nam

per hanc fit potens in actu primo producere; per illum verò actu producens supernaturalem visionem; cuius ratio est, quia quando duæ causæ ad causandum concurrunt, semper superior trahit inferiorem ad assimilandum sibi effectum, ut constat de instrumento & causa principali.

249. Ad argumenta oppositæ sententiæ. Ad primum desumptum ex auctoritate S. Doctoris, fateor Doctorem S. in ea fuisse sententia ut in penultimo tomo, in disputatione de potentia obedientiali ex consensu omnium Thomistarum, & ex principiis ipsius, manifestè ostendimus, licet aliquando in nostra fuerit sententia, ut colligitur ex q. 10. de ver. art. 11. in corpore, & fatentur Capreol. loco supra cit. art. 3. ad finem, & Durand. in 4. dist. 49. q. 2. num. 23.

S. Thomas.

250. Ad secundum concessa maiore, distinguenda est minor: caret intellectus virtute proxima & completa, concedo; remota & incompleta, nego. quæ virtus non solum compleri potest qualitate intrinsecè inherente, sed etiam virtute extrinsecè assistente, ut constat in sententia eorundem Thomistarum de specie impressa, sine qua non minus est impotens intellectus creatus videndi Deum quam sine lumine: cum tamen hæc suppleri possit, & de facto in eorū sententia suppleatur per extrinsecum concursum. Ad Confirm. nego, Deum supplendo concursum luminis, facere ut intellectus videat sine virtute videndi: nam supponitur in eo vis innata, quæ per concursum non suppletur, sed completur, sicut completur omnis vis innata instrumenti per concursum principalis agentis.

Capreolus.
Durandus.

251. Ad tertium distinguenda est minor: debet visio supernaturalis procedere ab intellectu creato seorsim, nego; ut coniuncto cum Deo agente supernaturali, concedo: sicut nec de facto procedit ab intellectu, ut seiuuncto à lumine, sed ut coniuncto cum lumine. Nam hoc est proprium causarum partialium, ut effectus non procedat à singulis seorsim, sed ab omnibus coniunctim, quia non in singulis, sed in omnibus simul continetur adæquatè effectus producendus. Vnde concedendum est, ad quemlibet actum secundum præsupponi primum, non tamen adæquatè in vnaquaque causa, sed adæquatè in omnibus simul, inadæquatè verò in singulis.

252. DICES, vis innata intellectus per solam extrinsecam assistentiam virtutis supernaturalis manet intrinsecè immutata: ergo non potest ab ea proficisci actio supernaturalis, cum nulla causa communicare possit alteri, quod non habet in seipsa. Resp. manere immutatam intrinsecè, mutari tamen extrinsecè per ordinem ad actum; quod sufficit, ut ab ea, ut coniuncta cum virtute superiore agendi egredi possit actio supernaturalis. Nec putandum est, hunc concursum diuidi ut partim sit ab intellectu, partim à Deo agente supernaturali, sed indiuisibiliter proficisci ab utroque coniunctim, ut tam vitalitas

actus

actus sit à Deo concurrente cum intellectu, quam supernaturalitas ab intellectu coagente cum Deo supernaturaliter. Ad probationem verò consequentiæ, concedendum est, quòd si nullo modo habet in se, neque proximè, neque remotè, nullo modo posse alteri communicare: intellectus autem creatus, licet proximè non contineat in se concursum supernaturalem, continet tamen remotè, quatenus cōiunctus cum causa supernaturali potest illum attingere. Pro cuius explicatione,

253. *NOTA*, in quolibet ente naturali productiuo dari vim aliquam intrinsecam innatam actiuam, quæ si coniungatur cum concursu naturali sibi debito determinatur ad concursum & effectum naturalem, si verò coniungatur cum concursu supernaturali sibi indebito, determinatur ad concursum & effectum supernaturalem. Nam sicut inter ens naturale & supernaturale est aliqua conuenientia in ratione entis, quatenus utrumque participat veram rationem entis: ita in virtute actiuæ naturali, & supernaturali est aliqua conuenientia in ratione actiuitatis, vnde potest effectus supernaturalis aliquid accipere à virtute naturali, nempe ipsam communem & genericam rationem entis. Nam sicut in hac conueniunt ens naturale & supernaturale, ita effectus supernaturalis illam accipere potest ab ente, & virtute actiuæ naturali. Atque in hoc sensu dicitur virtus naturalis remotè, & inchoatè continere effectum, seu concursum supernaturalem, non quòd aliquid supernaturalitatis contineat, sed quia continendo rationem entis, quæ communis est naturali & supernaturali, illam communicando effectui supernaturali, dicitur aliquo modo genericè & remotè illum continere.

254. Neque dicas rationem entis in virtute naturali esse contractam tantum ad ens naturale, sicut rationem entis in virtute supernaturali esse contractam tantum ad ens supernaturale, ac proinde non posse virtutem naturalem communicare effectui supernaturali communem rationem entis, præcisam à naturali, & supernaturali; quia hæc ratio communis sic præcisata nec datur in virtute actiuæ, nec in effectui qui producit. Nam licet hæc ratio, ut sic præcisata non detur, sed semper à parte rei coniuncta sit, vel cum differentia naturalitatis in ente naturali, vel cum differentia supernaturalitatis in ente supernaturali; coniungi tamen potest cum virtute supernaturali in ordine ad eundem effectum, & utraque inadæquatè agere, virtus quidem naturalis secundum solam rationem entis, virtus verò supernaturalis secundum rationem supernaturalitatis, & sic poterit effectus supernaturalis ab utraque virtute aliquid accipere, & effectiue pendere.

255. Quæ doctrina confirmari potest primo in instrumento naturali, cuius concursus seorsim spectatus, est accidentalis, coniunctus verò cum concursu substantiæ causæ principalis, est substantialis, non alia ratio-

ne, nisi quia accidens habet aliquid, quod potest influere & communicare effectui substantiali, genericam nimirum rationem entis: & quia vnus est influxus vtriusque, sicut vnus est effectus vtriusque totus influxus substantialis reipsa tribuitur accidenti; quamuis reduplicatiue ut substantialis, sit à substantia, ut entitatius ab accidente.

256. Confirmari potest secundò in ipso lumine gloriæ inherente: negari enim non potest, ad eandem visionem concurrere intellectum & lumen totamque visionem non solum esse à lumine, sed etiam ab intellectu. Quæro ergo quo pacto ab intellectu naturali procedat visio supernaturalis? nec sat est respondere, illam procedere ab intellectu informato lumine: nam sicut in eodem principio adæquatè sumpto est distinguere & innatam vim intellectus per quam vitaliter se mouet ad actum vitæ intellectiue, & supernaturalem virtutem luminis, quæ complet inchoatam vim productiuam intellectus: ita & in actu visionis aliquid respondens intellectui, aliquid lumini: hoc autem aliud esse non potest, quam ratio generica intellectiōis respectu intellectus, ratio verò specifica supernaturalitatis respectu luminis: quæ, quia ambæ rationes possunt in eodem effectui simul conuenire, ambæ causæ possunt in eundem actum influere, non quidem distincto influxu, sed eodem indiuisibili, sicut est ipse effectus: atque adeo totus influxus, sicut totus effectus tribuitur intellectui coniuncto lumini, totus lumini coniuncto intellectui; tamen reduplicatiue secundum rationem intellectiōis, non quidem naturalis, cum ea non attingatur influxu commensurato virtuti naturali, sed genericè, ut intellectio est, præscindens à naturalitate, & supernaturalitate, sit ab intellectu; secundum rationem verò supernaturalitatis à lumine. Vnde concedendum est, quòd totus actus sit supernaturalis, quia ratio intellectiōis & supernaturalitatis non distinguuntur in actu, & ut supernaturalis specificatiue procedit ab utroque efficienter. Nego tamen per hæc debere utrumque supponi in actu primo supernaturale, sed sat erit si alterutrum tantum supponatur supernaturale, ut constat de accidente, & substantia in productione substantiæ.

257. Ad quartum, Duplex distinguenda est ratio *sub Quæ*, altera in actu, & hæc in visione beata supernaturalis est, siue illa sit à lumine inherente, siue à virtute assistente: altera in potentia, & hæc in intellectu nequit esse intrinsecè supernaturalis, sed obedientialis, quia non est per intrinsecam specificationem & ordinem ad obiectum supernaturale, sed per extrinsecam dumtaxat connotationem, iuxta ea quæ de potentia obedientiali dicturi sumus.

258. Cæterum distinctio illa de lumine permanente, & fluente cum eorum doctrina non cohæret: quia, cum visio beata sit

permanens,

permanens, conseruari non potest, nisi à lumine permanente: nam fluens cum transeat non potest effectum permanentem conseruare, sed solum primò producere. Vel certe si potest visio beata absque lumine conseruari, poterit & absque lumine produci, cum non minùs sit necessarius influxus causæ ad conseruandum, quàm ad producendum: nisi dicant (quod in hac sententia debet coherenter dici) visionem patriæ, quia permanens est, produci, aut saltem conseruari non posse nisi à lumine permanente: visionem verò vig, qualem in sententia multorum habuerunt Paulus, & Moyses, quia fluens est, posse à fluente lumine produci & conseruari.

SECTIO XIII.

An lumen gloriæ in ratione doni accidentalis sit omnium maximum?

259. **D**IXI in ratione doni accidentalis, vt excluderem vnionem hypostaticam, quæ est donum substantiale, & omnium maximum, quod Deus ad extra communicare potest, quia per hoc Deus substantialiter se communicat creaturæ, faciendo illam substantialiter Deum.

Gonzalez. 260. PRIMA sententia est Gonzalez disp. 27. sect. 1. & 2. affirmantis. Fundamentum est, quia lumen gloriæ non solum de facto excedit omne donum supernaturale accidentale, à Deo creaturæ communicatum, sed etiam de possibili, cum non sit altius donum creaturæ communicabile. Prima pars antecedentis probatur, nam si quod donum foret lumine perfectius, esset gratia, vel charitas: at his longè perfectius est lumen, & quòd sit perfectius charitate probat: quoniam actus ad quem ordinatur lumen, est perfectior actu, ad quem ordinatur charitas; nam visio beata, ad quam ordinatur lumen, est essentialis & suprema felicitas creaturæ intellectualis, iuxta illud Ioan. 17. *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum Deum verum.* Quòd autem sit perfectius gratia, probat ex eo, quia lumen est principium proximè effectuum gloriæ, quæ est *gratia consummata*: gratia verò, & reliqua dona remotè tantum ordinatur ad gloriam, vt media ad finem, & vt dispositio ad vltimam formam. Vnde S. Thomas 2. 2. quæst. 24. art. 3. ad secundum, gratiam appellat *inchoationem gloriæ*, & quæst. 27. de veritate art. 5. ad 6. ait, gratiam patriæ discriminari à gratia viæ, ob diuersam perfectionis mensuram.

Ioan. 17.

S. Thomas.

261. Secunda pars antecedentis, nempe quòd nec de possibili produci possit donum accidentale perfectius lumine, ostenditur: tum quia de facto illud communicatum fuisset humanitati Christi Domini, cui merito vnionis personalis cum Deo debitum est omne donum creatum. Tum quia omnis habitus specificatur ab actu, sed non est possibilis

altior ac perfectior actus visione clara Dei: ergo nec habitus perfectior lumine. Minor probatur, quoniam actus specificatur ex obiecto & modo tendendi ad illud: sed nec dari potest obiectum perfectius Deo in seipso visibili; nec modus tendendi altior, quàm clarè & intuitiue ad Deum tendere: ergo.

262. SECUNDA sententia est Nauarreti controuersia 39. §. Secundo, Granadi tom. 2. tractatu de Diuina potentia & eius obiecto disp. 9. sec. 4. affirmantium de facto, & negantium de possibili. Prima pars sententiæ constat ex fundamento præcedentis opinionis. Secunda verò probatur, nam Deus in seipso visibilis, est obiectum infinitæ intelligibilitatis; ergo terminare potest visiones distinctæ speciei: Igitur possibilis est visio perfectioris speciei; & consequenter lumen, quod ab actu visionis specificatur. Confir. Nam visio Dei est diuersæ rationis à quacunque visione creata, etiam si sit eiusdem obiecti: ergo sub eodem altissimo modo, quo Deus videt seipsum, multiplicabiles sunt infiniti modi videndi Deum, vnus alio specie perfectior. Quod etiam Granadus docet de gratia & vnione hypostatica.

Nauarret.
Granadus.

263. TERTIA sententia docet, de facto dari habitum perfectiorem lumine. Nam primò habitus gratiæ est perfectior lumine, vt mox constabit. Secundò, Etiam charitas est perfectior lumine, tum quia Aug. vii. de Trin. c. 18. nullum Dei donum, ait, esse excellentius charitate: & Paulus primæ ad Corinth. 13. *Maiores, inquit, horum est charitas.* Tum ratione, quia ille habitus est perfectior, qui perfectius & formalius attingit summum bonum: at perfectius & formalius summum bonum attingit charitas, quia hæc attingit secundum modum, quo obiectum est in se; lumen verò secundum modum, quo est in cognoscente: Deus autem perfectiori modo est in seipso, quàm in intellectu beati. Tum quia charitas attingit summum bonum, quia summum bonum est formaliter; lumen verò, quia summum verum est formaliter. Confir. nam visio ordinatur ad Deum per actum charitatis; Deus enim à beato diligitur amore amicitiae, visio verò, quia beatitudo nostra est, amore concupiscentiæ: igitur perfectior est actus charitatis; Nam is actus est perfectior, qui habet rationem finis, & vltimè intenti: talis est actus charitatis, non autem visionis, quia hæc ordinatur ad charitatem, non autem charitas ad visionem.

Augustin.

1. Cor. 13.

264. DICO 1. Lumen gloriæ est perfectius charitate in ratione entis: charitas verò est perfectior lumine in ratione moris. Prima pars assertionis probatur, quia in ratione entis perfectior est cognitio, quàm amor, quia per cognitionem primò acquirimus obiectum, illudque intentionaliter possidemus: per amorem verò solum tendimus ad obiectum, iam acquisitum & possessum per ipsum actum cognitionis. Vnde beatitudo nostra formalis principaliter consistit in ipsa visione. Dices: Etiam per amorem tendimus ad possi-